

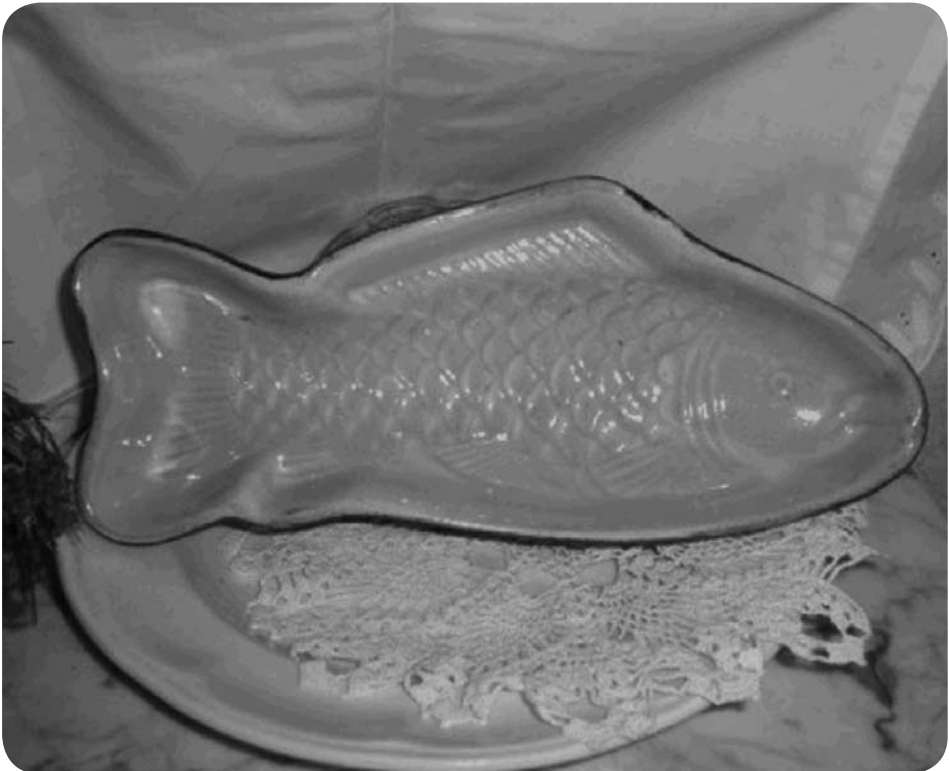
The proof of the pudding is in the eating

De laatste spreker op de conferentie was Jan Veldman. Van de organisatoren kreeg hij een thema aangereikt dat tot de verbeelding spreekt. Over de kop en de staart van een pudding, de onttovering van de werkelijkheid en de ingrediënten van onderwijs dat nog lang beklijft.

De pudding

Het grootste feest op zondagmiddag bij ons vroeger was de maaltijd die

onze moeder voor ons bereid had. Het was in een tijd dat we nog niets wisten van cholesterol, calorieën, allergische

reacties of zwembandjes. We volgden onze zintuigen: het eten zag er prachtig uit, het rook fantastisch en het smaakte onnavolgbaar. De hele zaterdagmiddag was mijn moeder in de keuken in de weer met het volgen van haar zintuigelijke ervaringen, haar aïsthèsis. Omdat er nog geen rubberen flessenlikker bestond, mocht ik als jongste van het gezin tegen het einde van de zaterdagmiddag pannen uitlikken. Over één recept zal ik nu uitweiden: griesmeelpudding met bessensap.

Mijn moeder maakte griesmeelpudding van betonkwaliteit. Tijdens de bereiding liet ze vaak vanillesuiker en ook een citroenschilletje in de melk meekoken. Nadat de griesmeel, suiker en ook een snufje zout in de borrelende massa waren ten onder gegaan, ontstond het cultuurwonder dat we griesmeelpudding

Jan Veldman

noemen. Die hete puddingbrij werd in een aardenwerken kom gestort die de vorm had van een vis. Geglazuurd met roodbruin aan de buitenzijde en crèmekleurig aan de binnenzijde. Op zondagmiddag werd die vis als toetje opgediend. Met vijf kinderen riepen we om het hardst dat we de kop wensten of

de staart. Gelukkig was er altijd nog meer griesmeel in een andere puddingvorm, maar die had niet zo'n fascinerende vorm. Dan kwam de bessensap. Over dat recept een andere keer. We kregen allen een flinke schep felrode sap met een sauslepel. Het bloed droop aan alle kanten over de kop, de staart of de buik van de vis. Een krachtige geurende wolk van zoet en zuur, vanille, citroenschilletje en kaneel hing dan boven het schaalje. En dan? Aanvallen maar!

Aïsthèsis en de fenomenen

We hebben twee fijne dagen met elkaar gehad waarop we rond exemplarische thema's hebben gewerkt én gespeeld. Het bijzondere van deze thema's is dat het ging over betekenisvolle verschijnselen, over echte fenomenen. We volgden onze aïsthèsis – onze zintuigelijke mogelijkheden – en hebben door intens

te kijken, te horen, te ruiken, te voelen en nog veel meer intens over de verschijnselen nagedacht en die zelfs hier en daar in handen gehad. We zijn weer even als de kinderen geweest, die de dingen voor het eerst ervaren en daarin een blijheid tentoonspreiden die vele volwassenen niet meer opbrengen. Velen, ook onder ons, zijn dat gewoon kwijt. Of ginds op school zeggen ze dat u gek bent. Hoe zou dat nou kunnen?

Hebben we een moment niet opgelet en heeft iemand ons die naïviteit onder de handen weggegrist? Ja, dat is inderdaad het geval: door een eenzijdige nadruk op eigen rationaliteit, elektronische communicatie en moderne cultuur zijn we de verschijnselen kwijtgeraakt. De werkelijkheid is onttoverd. Bovendien,

we hebben gewoon geen tijd. Terwijl in een willekeurige stad duizenden mensen achter tv, game, hyves of computer zitten, wandelen slechts enkele mensen op het strand over het weideveld, in de regen, door het bos of in een museum. Terwijl we juist zoveel zouden kunnen leren door de natuurlijke verschijnselen, de fenomenen te observeren en te bevragen met onze neus, onze handen, onze ogen en onze oren.

Wijsheid

Zo lees ik iets over kleine beestjes bij de wijsheidsleraar Salomo: 'Ga tot de mieren gij luiaard, ken hare wegen en word wijs.' Hoe kan hij dat nu beweren? Waar veel mieren lopen, gaan wij zeker niet in het gras zitten. Ze zouden eens in je bil bijten. En toch: ga terug naar de natuurlijke dingen, ga er niet lomp met je voeten op staan, kijk niet van een afstandje, maar ga op je hurken en kijk wat daar gebeurt. Veel voorkennis is niet

eens nodig. Misschien dat je vragen gaat stellen wanneer een mier in groepswerk met andere stamgenoten een dode wesp versjouwt, een waar feestmaal. Dan komen er nieuwe vragen en ook antwoorden, als vanzelf. Zou die wesp echt lekker zijn? Geldt daar ook het 'The proof of the wasp is in the eating?' En kijk, daar klautert een mier in een grasspriet, helemaal omhoog, todat de spriet gevaarlijk gaat doorbuigen. Is die mier de weg kwijt, of klimt hij omhoog vanwege het fantastische uitzicht, terwijl hij overweegt: 'The proof of this marvellous view is in the climbing?' En dan, waar is de leider, wie is hier hoofd facilitaire dienst, de baas? Wie heeft dit alles bedacht? Wanneer je het kunt en wilt geloven, dan ligt daar, heel dichtbij; bij de fenomenen het antwoord, als verborgen. Dus: niet op je hurken, maar misschien wel op je knieën. Van goed geleide leerprocessen kunnen kinderen en ook de pedagoog wijs worden. Salomo wil niet anders. We

mogen de verwondering voor de dingen niet verliezen. Het is dus ons eigen kortzichtige brein dat ons in de weg zit. Met een bescheidener houding gaat het beter: misschien moeten we weer worden áls een kind.

Cultuur ontsluiten en cultuur vormen

We wandelden eens in het bos. Onze dochter had haar vriendje meegenomen. De jongen kwam nooit in het bos. Er groeiden juist wilde aardbeien. Ze waren rijp en smaakten wonderlijk goed. Een eindje verderop waren er frambozen, ook al rijp. We plukten ervan, haalden het rupsje uit de binnenholte en genoten van de weke vrucht, de zachte zoete smaak en de frambozenhaartjes langs onze tong. Het vriendje keek ons aan alsof we bezig waren onszelf te vergiftigen. 'Nooit geweten dat je dat allemaal eten kunt', verzuchtte hij.

In het ontsluiten van de werkelijkheid, in de thema's, de goed uitgekozen

fenomenen komt onze opdracht tot onderwijzen tot zijn recht. Pedagogen, opvoeders, we hebben een opdracht die niet mag blijven steken in didactische trucs en trucs noch in abstracte pedagogische doelen. De opvoeder heeft de opdracht om voor kinderen ontmoetingen te organiseren en deze cultuurwerkelijkheid te ontsluiten. Eerst de echte dingen: vogeltjes, vlinders, natuurverschijnselen, echte cultuurmonumenten. Naar buiten dus, de natuur in, voorzover we die in Nederland nog hebben. De komende tien jaren zullen in ons land 1000 tot 1200 kerken worden gesloten. Dat zijn er gemiddeld twee per week. De echte pedagoog heeft dus een cultuurontsluitende taak waarbinnen allerlei waarden worden overgedragen: vanaf het respect voor het leven tot en met het besef van het transcendente. Na een echte ontmoeting wordt het 'houden van', en 'houden van' voert tot 'verantwoordelijkheid dragen voor'. Door

ons onderwijs en onze kinderen geven we vorm aan onze cultuur. Cultuurvorming dus.

De metafoor

Dit thema werd mij opgegeven, en daar sta je dan. De opdracht, door middel van de titel uitgedrukt, wordt gekenmerkt door een metafoor: pudding. Het ging over een echte pudding, dat is de eerste betekenislaag. Maar daar bleef het niet bij. Op de concrete, ervaarbare werkelijkheid stapelen we als opvoeders metaforen. Die rusten op de fenomenen. Voordat je een metafoor kunt begrijpen, moet je bij de eerste betekenis beginnen. Ik wilde wel dat alle dominees eens een aanvang maakten dat te begrijpen. Nu het spreekwoord: 'The proof of the pudding is in the eating.' Wanneer we onderwijs opvatten als een pudding, moeten we wel oppassen. Eenieder weet hoe je les als een pudding in elkaar kan zakken. Nee, we werken hier volgens een duidelijk recept, dat zijn de conceptkenmerken exemplarisch, genetisch, socratisch en esthetisch.

We bereiden de pudding ruimschoots van tevoren, dat is de les waarover is nagedacht. We laten een ander de pan uitlikken: dat is het keuren van de kwaliteit en wellicht ook intervisie. We dienen de pudding op in een aantrekkelijke vorm, zodat we er verlangend naar uitzien wie de kop en wie de staart krijgt: dat is het aanzuigende effect en het speelse in ons onderwijs. De pudding heeft een goede kleur, geur, smaak en stevigte: dat is de kwaliteit en de prikkeling van de aïsthèsis, zodat alle kinderen zich uitgedaagd voelen en tot leren komen. De herinnering aan moeder die dat vroeger zo lekker kon klaarmaken: dat is de dankbaarheid van de kinderen in de klas en het bewijs dat geslaagd onderwijs langer beklijft. Als je maar niet allergisch bent. Dit onderwijs moet je niet alleen bekijken, maar je moet het zelf doen, volgens de beproefde receptuur. Dus: 'The proof of the pudding is in the eating.'

Drs. Jan Veldman is opleidingsdocent bij Driestar Educatief.

Reactie bezoeker

Moeite waard

'Tijd voor kwaliteit Een conferentie waar ik met een goed gevoel aan terugdenk. Boeiende lezingen, goede nieuwe exempels waar je zo mee aan de slag kunt en fijne gesprekken. Een woord dat er tijdens deze conferentie echt uitsprong, was "aandacht". Mooi is het om door middel van een exemplaar of miniatuur de aandacht te vormen in en door ons onderwijs. Het was zeker weer de moeite waard om in Biezenmortel geweest te zijn.'

Marja de Wolf, Comrieschool, Kruijningen

